

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАН БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

ПОЛІТОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

(рівень вищої освіти)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва напрямку)

Спеціальності 073 Менеджмент

(шифр і назва спеціальності)

Навчальна програма з дисципліни «Політологія» для студентів спеціальності 073 – менеджмент
3-й семестр (денна форма навчання)

Розробник: к.політ.н., доцент Скочиляс Л. С.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін

Протокол від “31”серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри гуманітарних дисциплін

_____ (проф. Полянський О. А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету туризму
Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні Ради факультету ПК ПП ПЗО

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© □, 20__ рік

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Політологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 - менеджмент.

Предметом вивчення навчальної дисципліни основна проблематика сучасної політичної науки, зокрема предмет і метод політології, розвиток політики як суспільного явища, історію політичної думки, проблеми функціонування політичного життя, утвердження громадянського суспільства і демократії, функціонування політичної системи та її інститутів, питання політичної свідомості і політичної культури, проблеми світового політичного процесу і міжнародних відносин, напрямки і способи політичного прогнозування.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, соціологія, психологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теорія політики
2. Прикладні проблеми політології

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Політологія» є формування у студентів поглибленого розуміння фундаментальних понять і категорій політичної науки, оволодіння сучасними методами аналізу особливостей політичних систем за умови різних політичних режимів.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Політологія» є: набуття базових знань з історії політичної думки, теорії політичної науки та прикладної політології; ознайомлення з основними поняттями та категоріями політичної науки, спеціально-науковими теоретичними та прикладними методами пізнання, принципами та механізмами розвитку та функціонування політичної системи, особливостями процесу інституціоналізації політичних відносин в Україні тощо.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати : об'єкт, предмет і метод політичної науки взагалі та української зокрема, чітко оперувати і володіти її понятійно-категоріальним апаратом.

вміти : орієнтуватися в основних світових політичних школах, концепціях і напрямках, знати і вміти давати характеристику вченням про політику; визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного знання, їх роль і функції в підготовці політичних рішень, у забезпеченні особистого внеску до суспільно-політичного життя.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/3 кредити ECTS.

Компетентності, які забезпечує навчальна дисципліна:

1) загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

1) фахові компетентності:

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 16. Здатність виявляти знання та розуміння проблем та основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК 17. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення

суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН 20. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теорія політики

Тема 1. Політика як соціальне явище. Предмет і метод політології

Основні підходи до визначення суті політики, її об'єкт і суб'єкт. Види політики. Політикоформуючі чинники і джерела. Політологія як наука про політику. Об'єкт і предмет політології. Структура, основні закони та категорії політології. Взаємозв'язок політології з іншими суспільними науками. Провідні соціальні функції політології, її роль у розвитку української держави. Методи політичної науки. Теоретичне і емпіричне у вивченні політики. Вибір методу досліджень при аналізі політичних процесів.

Тема 2. Еволюція світової політичної думки

Історія політичних вчень як складова частина політології та основні етапи її розвитку. Політична думка Стародавнього Сходу. Політичні течії та доктрини античності, пошуки моделей ідеального державного устрою. Політична думка європейського середньовіччя. Основні політичні доктрини доби Відродження. Макіавеллізм. Раціоналістичні концепції політики і влади європейського Просвітництва. Політичні вчення кінця XVIII-XIX ст. П'юралізм політичних доктрин XX ст. Загальна характеристика, провідні школи та напрямки розвитку сучасної західної політології.

Тема 3. Становлення і розвиток політичної думки в Україні

Політична думка у Київській Русі. Створення юридичних, релігійних і морально-етичних підвалин діяльності держави. Українська політична ідеологія часів польсько-литовської доби. Виникнення козацько-гетьманської держави. Політичні погляди Б. Хмельницького та І Мазепи. Вплив Конституції П. Орлика на розвиток національної політичної думки. Політичні аспекти українського Просвітництва XVIII ст. Розвиток політичної науки в Україні у XIX ст. Т. Шевченко про шляхи національно-державного відродження України. Зародження національних політичних доктрин та їх зміст. Політичні ідеї М. Драгоманова, І. Франка, М. Грушевського, Д. Донцова, В. Липинського, С. Томашівського та ін. Проблеми формування української політичної науки у XX ст.

Тема 4. Держава і політична влада

Історичні умови виникнення держави та її сутність. Основні державоформуючі чинники. Найважливіші риси та атрибути держави. Провідні форми державного устрою. Система органів державної влади та їх класифікація. Інститут глави держави, інститути законодавчої, виконавчої та судової влад, інститут державного контролю. Зовнішні та внутрішні функції держави. Сутність соціальної держави. Проблема етатизації та деетатизації суспільного життя. Становлення самостійної держави в Україні. Громадянське суспільство та правова держава. Принцип верховенства закону у правовій державі. Проблема правової культури. Міжнародні норми захисту прав людини. Становлення правової держави в Україні.

Влада як суспільне явище. Соціальне призначення влади, її основні види. Специфіка, властивості та типи політичної влади, проблеми забезпечення її легітимності. Принцип розподілу влад. Історичні форми виконавчої влади. Умови формування, структура та основні характеристики апарату управління. Бюрократія та її сутність. Закони Паркінсона. Номенклатура як породження командно-адміністративної системи управління. Протипаги бюрократизму. Моделі влади у сучасному світі. Президентська, парламентсько-кабінетна та парламентсько-комітетна форми влади.

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Прикладні проблеми політології

Тема 5. Політична система і політичні режими

Поняття політичної системи, генеза і варіанти її інтерпретації. Основні елементи та функції політичної системи. Типи політичних систем і порівняльний аналіз їх функціонування. Управління політичними системами. П'юралізм як принцип функціонування політичної системи.

Поняття та основні типи політичних режимів. Сутність ліберального та демократичного політичних режимів. Історичні форми та характеристики демократії. Представницька демократія, головні принципи її організації. Республіка та конституційна монархія. Авторитарні політичні режими: сутність, ознаки, історичні форми. Основні види авторитарних режимів другої половини XX ст. Тоталітаризм як особливий тип політичної системи. Ознаки, форми та типологія тоталітаризму. Сталінізм і фашизм як тоталітарні ідеології та суспільні системи. Причини виникнення тоталітаризму в

сучасних умовах. Особливості політичного режиму сучасної України.

Тема 6. Політичні партії і вибори

Суспільні організації: поняття та основні елементи. Формальні та неформальні організації. Групи інтересів та групи тиску. Види та форми об'єднань. Основні функції суспільно-політичних організацій. Суспільні рухи, їх характеристика, класифікація та функції. Соціально-політичні об'єднання і рухи в Україні: соціальна база, політико-правовий стан, ідейна орієнтація та функціонування. Генеза та причини виникнення політичних партій, їх визначення та індикатори. Класифікація, внутрішня будова, маніфестні та латентні функції політичних партій. Поняття партійної системи. Критична оцінка політичних партій. Формування багатопартійної системи в Україні.

Сутність виборів, їх типи та характеристика. Функції виборів в демократичному суспільстві. Вибори і суспільна стабільність. Організація та проведення виборів. Передвиборча кампанія. Принцип загального та рівного виборчого права і таємного голосування як умова реалізації демократії. Основні виборчі системи. Мажоритарна система абсолютної та відносної більшості. Конкретно-історичні особливості мажоритарної системи. Пропорційна система. Виборчий метр або квота. Вплив виборчої системи на партійну систему суспільства.

Тема 7. Політична еліта і політичне лідерство

Сутність категорій «еліта» та «лідер». Еволюція основних поглядів на еліту. Конфуцій, Платон, Арістотель, Н. Макіавелі, Ф. Гегель, М. Вебер. Основоположники сучасної теорії елітаризму: Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс. Типи та природа еліт. Закон циркуляції еліт. Правлячий клас та залізний закон олігархії. Функції еліти у суспільстві. Політична еліта, її різновиди: правляча та контреліта (опозиція), закрита і відкрита, консолідована і фрагментована. Лідерство, типологія лідерства за Максом Вебером: харизматичне, тардиційне, раціонально-легальне. Роль лідера у політико-історичному процесі. Лідер-менеджер і лідер-вождь. Сучасні концепції лідерства. Лідерство і бюрократія: талант і навички.

Тема 8. Політична культура та ідеологія

Сутність політичної свідомості, її теоретичний та емпіричний рівні. Масова свідомість і її роль у політичному житті. Політична рефлексія і самосвідомість. Стереотипи і настрої у політиці. Політична ментальність. Деформація політичної свідомості в умовах тоталітаризму. Основні поняття та види політичної ідеології. Наслідки тотальної ідеологізації суспільного життя. Зміст та межі деідеологізації в політиці. Поняття, структура та типи політичної культури, її функції та прояви у різних сферах суспільного життя. Мораль і політика. Етика політичних стосунків та відносин.

Формування ідеологічних систем та рівні їх функціонування. Види політичних ідеологій і політичних доктрин. Сучасні світові ідейно-політичні течії. Сутність та еволюція лібералізму. Критика лібералізму. Неолібералізм, соціал-лібералізм та лібертаризм. Консерватизм як ідеологія та політична позиція. Принципи класичного консерватизму. Неоконсерватизм. Соціалізм, комунізм, соціал- демократизм. Націоналізм та його форми. Різновиди націоналізму. Ідейно-політичні доктрини фашизму та неофашизму. Релігійний фундаменталізм. Фемінізм та екологізм у сучасному світі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Сkochиляс Л., Шиманова О., Парійчук Р. Політологія: навчальний посібник. - Л.: ЛДУФК, 2014. - Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/3442>
2. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях. - Львівська політехніка, 2020.
3. Воронянський О.В., Кулішенко Т.Ю., Скубій І.В. Політологія: підручник. — Харків, ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. - Режим доступу: <http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/714/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%92%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf>
4. Баранівський В. Політологія: підручник. - К.: НАД, 2016. - Режим доступу: <https://nam.kiev.ua/files/publications/978-966-8406-98-0-pos.pdf>
5. Гелей С., Рутар С. Політологія: навчальний посібн. . - 9-те вид., переробл. і доп. - Львів : Видавництво ЛКА, 2015. - Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-56.html>
6. Політологія: підручник / за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Харків: Право, 2018.
7. Мельник М., Дужа І. Політологія: навчально-методичний посібник. Біла Церква, 2019. - Режим доступу: http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/3514/1/Politolohiia_navch.pdf
8. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / За заг. ред. Н. М. Хоми. – Львів : «Новий Світ-2000», 2017. – Т. 2.
9. Сучасна політична лексика: енциклопедичний словник-довідник / За наук. ред. Н. М. Хоми. –

Львів : «Новий Світ – 2000», 2015.

10. Муляр В. та ін. Політологія: навч.-метод. посіб. - Житомир: Волинь, 2015. - Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5371049/>

Додаткова

1. Алексеева Т. А. Современные политические теории: Курс лекц. / Т. А. Алексеева. – М.: Московский государственный институт международных отношений (Университет) МИД РФ: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2007. – 464 с.
2. Бучин М. А. Демократичні принципи виборів: суть та типологія / М. А. Бучин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: Зб. наук. праць. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, Ін-т українознавства НАН України, 2008. – Вип. 20. – С. 37-42.
3. Головатий М. Ф. Мистецтво політичної діяльності / Головатий М. Ф. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
4. Дюверже М. Политические партии / М. Дюверже / Пер. с франц. – М.: Академический проект, 2000. – 558 с
5. История политических и правовых учений: Учебн. / Воротилин Е. А., Лейст О. Э., Мачин И. Ф. [и др.]; под ред. О. Э. Лейста. – М.: Зерцало, 1999. – 688 с.
6. Кісь Т. Виборчі системи та їх політичні наслідки / Т. Кіс // Нова політика. – 1996. – №2. – С. 21-31.
7. Кочубей Л. О. Політична еліта та політичний клас: класичні зарубіжні концепції / Л. О. Кочубей // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., Миколаїв: Український центр політичного менеджменту, 2009. – Вип. 17. – С. 96-107.
8. Левенець Ю. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки: проблеми становлення та розвитку (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) / Ю. Левенець. – К.: Стило, 2001. – 584 с.
9. Політичні режими сучасності і перехід до демократії / Давимука С., Колодій А., Кужелюк Ю., Харченко В. – Львів, 1999. – 168 с.
10. Полтавець С. В. Українська політична думка середини ХVІІ століття / С. В. Полтавець. – К.: Світогляд, 2009. – 170 с.
11. Рассел Б. Історія західної філософії / Бертран Рассел; [пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Тарашука]. – К.: Основи, 1995. – 759 с.
12. Ротар Н. Політична участь громадян України в умовах демократизації / Н. Ротар // Політичний менеджмент. – 2006. – №2. – С. 78–92.
13. Салтовський О. І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя) [Електронний ресурс] / О. І. Салтовський. – К.: ПАРАПАН, 2002. – 396 с. – Режим доступу до джерела: <http://litopys.org.ua/salto/salt.htm>
14. Себайн Д. Історія політичної думки / Джордж Г. Себайн, Томас Л. Торсон; [пер. з англ.]. – К.: Основи, 1997. – 838 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Бібліотеки:

1. Бібліотека Львівського державного університету фізичної культури, м. Львів, вул. Костюшка, 11.
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України, м. Львів, вул. Стефаника, 2.

Інформаційні ресурси інтернет

1. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua
3. Репозитарій ЛДУФК. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
4. Інтернет-бібліотека з політології. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua>
5. ЦВК. – Режим доступу: <http://cvk.gov.ua>
6. Державний комітет статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса
8. Разумков-Центр. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua>

9. НАН України. – Режим доступу: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=7>.
10. Київський міжнародний інститут соціології. – Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/>
11. Мережа аналітичних центрів України. – Режим доступу: <http://www.intellect.org.ua>.
12. Міжнародний центр перспективних досліджень. – Режим доступу: <http://www.icps.com.ua/publications.html>.
13. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
14. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_nauk_an_rozrobku/stan_poz_gp_sus.pdf.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ з дисципліни «ПОЛІТОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти «бакалавр» спеціальність 073 «Менеджмент»

Форма навчання / Теми занять	Поточне оцінювання			Екзаменаційна оцінка	Підсумкова оцінка
	Разом	Семінарські заняття	Самостійна робота		
Денна форма навчання	50	30	20	50	100
Тема 1.	50	0-5	0-3	50	100
Тема 2.		0-5	0-3		
Тема 3.		0-5	0-3		
Тема 4.		0-5	0-3		
Тема 5.		0-5	0-3		
Тема 6.		0-5	0-3		
Тема 7.		0-5	0-3		
Тема 8.		0-5	0-3		
Заочна форма навчання	50	10	40	50	100
Тема 1.	50	-	40	50	100
Тема 2.		-			
Тема 3.		-			
Тема 4.		0-5			
Тема 5.		0-5			
Тема 6.		-			
Тема 7.		-			
Тема 8.		-			

Підсумкове оцінювання = поточне оцінювання + іспит у тестовій формі

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	FX		незадовільно
0-34	F		

Екзаменаційні вимоги

1. Політика як суспільне явище. Місце і роль політики в системі суспільних відносин.
2. Функції, рівні та види політики.

3. Основні категорії, методи і функції політології.
4. Місце політології в системі наук про суспільство.
5. Зародження політичної думки в країнах Стародавнього Сходу. Політико-філософські школи стародавнього Китаю.
6. Політичні доктрини античності. Сократ. Платон. Арістотель. Цицерон.
7. Розвиток політичної думки в Середньовіччі.
8. Відродження: суть та вплив на розвиток політичної думки. Н. Макіавеллі. Макіавеллізм як політична доктрина.
9. Теорії природних прав і суспільного договору в період Нового Часу та Просвітництва (Г. Гроцій, Б. Спіноза, Т. Гобс, Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо).
10. Політична думка періоду німецької класичної філософії.
11. Сучасні політологічні концепції
12. Політична думка Київської Русі.
13. Політична думка в Україні за литовсько-польської доби.
14. Політико-правові документи козацько-гетьманської держави.
15. Концепції та ідеї українських мислителів XIX – XX ст.
16. Влада як соціальний феномен. Основні концепції влади.
17. Структура політичної влади.
18. Проблема розподілу влад.
19. Поняття легітимності політичної влади. Типи легітимності.
20. Сутність та структура політичної системи.
21. Моделі політичної системи.
22. Функції політичних систем.
23. Типологія політичних систем.
24. Поняття «політичний процес». Структура, характер політичного процесу. Типологія політичних процесів.
25. Політична участь і політична діяльність. Класифікація типів людей щодо участі в політиці.
26. Походження держави, її сутність.
27. Ознаки і функції держави.
28. Форми державного правління та державного устрою.
29. Вищі органи сучасної держави і поділ державної влади.
30. Сутність поняття «політичний режим» та типологія політичних режимів.
31. Порівняльна характеристика авторитарного і тоталітарного політичних режимів.
32. Демократія як тип політичного режиму.
33. Особливості перехідних політичних режимів.
34. Поняття політичної партії, її виникнення, етапи розвитку.
35. Типологія та функції політичних партій.
36. Основні сучасні партійні системи.
37. Програми партії та їх види.
38. Вибори, їх класифікація та особливості при різних політичних режимах.
39. Принципи виборчого права та організація демократичних виборів.
40. Основні функції виборів.
41. Типи (моделі) виборчих систем.
42. Мажоритарна виборча система, її різновиди, переваги та недоліки.
43. Пропорційна виборча система, її різновиди, переваги та недоліки.
44. Основні стадії виборчої кампанії.
45. Сутність, типологія і функції політичної еліти.
46. Теорії еліт Г. Моски, В. Парето, Р. Міхельса.
47. Суть та роль політичного лідерства в суспільстві. Типи лідерства.
48. Політична свідомість: поняття, структура, типи і функції.
49. Політична культура: поняття, зміст і функції. Типологія політичної культури.
50. Ідейно-політична доктрина: поняття і типологія.
51. Соціально-політичні ідеї та цінності консерватизму. Неоконсерватизм.
52. Лібералізм як теорія та ідеологія. Неолібералізм.
53. Соціал-демократична політична доктрина
54. Політична доктрина соціалізму.
55. Анархізм як політична концепція.
56. Основні положення сучасної теорії конфлікту.
57. Сутність політичного конфлікту.
58. Типологія політичних конфліктів.
59. Стили поведінки у конфліктній ситуації. Шляхи і способи розв'язання політичних конфліктів.
60. Міжнародна і зовнішня політика. Цілі і функції міжнародної політики.

61. Основні сучасні міжнародні організації та їх роль у світовій політиці.
62. Сучасний стан і проблеми міжнародних відносин.
63. Україна в системі міжнародних політичних відносин.